

ใครถนอมกลม่อมเกลี้ยงเงี้ยงหนูดี

อรพรรณ บุตรกัตัญญ

ทารกน้อยวัยเยาว์ต้องการการโอบอุ้มเลี้ยงดูให้เจริญเติบโตและมีพัฒนาการที่ดีในทุกๆ ด้านเพื่อเป็นรากฐานที่ดีของชีวิตต่อไปในอนาคต พ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญนี้ แต่เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลง วิถีทางในการดำเนินชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามความต้องการของเด็กยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ความต้องการของเด็กที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง

เด็กทารกต้องใช้วันเวลาที่ยาวนานในการเจริญเติบโต เด็กเริ่มต้นชีวิตด้วยการรับรู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เด็กต้องการอาหารเพื่อการเจริญเติบโตทางกายที่ดี เด็กต้องการความรัก การทะนุถนอมและเอาใจใส่จากพ่อแม่และบุคคลรอบข้างเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ เด็กต้องการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญา หากขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไป ไม่ว่าจะเป็นความต้องการทางกาย ทางจิตใจ หรือทางสติปัญญา เด็กจะไม่สามารถเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีคุณภาพได้ และสิ่งที่สำคัญเด็กจะต้องมีผู้ที่รัก เข้าใจ และห่วงใยดูแลอย่างแท้จริง

วิถีชีวิตของครอบครัวเปลี่ยนไปเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลง

ในอดีตครอบครัวไทยเป็นครอบครัวขยาย ไม่ใช่แค่เพียงพ่อแม่เท่านั้นที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก แต่ยังมีปู่ย่าตายายและญาติ ๆ ที่ช่วยอบรมเลี้ยงดูและยังอาจกล่าวได้ว่าเลี้ยงดูกันทั้งชุมชน เด็กอยู่ในความดูแลของผู้ใหญ่ และเรียนรู้ได้จากทุกคนในชุมชนเพราะวิถีชีวิตเป็นสังคมเกษตรกรรมทุกคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ระบบเศรษฐกิจ พ่อและแม่ต้องช่วยกันทำงานเพื่อหารายได้ให้

แก่ครอบครัวมากยิ่งขึ้นในสังคมเมือง และในสังคมชนบทพ่อแม่ต้องทิ้งลูกไว้กับปู่ย่าตายายเพื่อเข้ามาทำงานในเมือง มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะครอบครัว เป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น บทบาทและหน้าที่รับผิดชอบของพ่อและแม่ในการอบรมเลี้ยงดูลูกเปลี่ยนแปลงไป พ่อแม่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงาน มีเวลาให้กับลูกน้อยลง บางครั้งต้องให้ผู้อื่นเข้ามาเลี้ยงดูลูกแทน เช่น พี่เลี้ยงหรือส่งไปสถานเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่ยังเล็ก

เกิดอะไรขึ้นกับเด็กเมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงในครอบครัวและสังคม

การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย และส่งผลกระทบต่อครอบครัว และปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กได้อย่างมาก ได้แก่ ปัญหาการหย่าร้างของครอบครัว ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง ปัญหาเด็กถูกทารุณ ปัญหาเด็กติดเชื้อเอชไอวี และยังมีปัญหาภายในครอบครัวที่แอบแฝงอยู่ เช่น ความห่างเหินภายในครอบครัวเมื่อพ่อแม่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงาน การขาดการถ่ายทอดทางคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีให้แก่ลูกเพราะมีเวลาที่อยู่ร่วมกันในครอบครัวน้อยลง พ่อแม่มีความรักให้ลูกแต่ขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง เด็กได้รับการเลี้ยงดูทางกายและการให้ทางวัตถุแต่ขาดสิ่งหล่อเลี้ยงทางใจ ปัญหาการคุณภาพในการเลี้ยงดูเด็ก เช่น พี่เลี้ยงมีความรู้ไม่พอ สถานเลี้ยงดูเด็กมีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน

ความรัก ความรู้และความเข้าใจ สร้างสายใยในครอบครัวและสังคมอย่างสมดุล

เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับเด็กและครอบครัว ย่อมเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมต้องรับรู้และแก้ปัญหาาร่วมกัน เพราะทุกปัญหาย่อมส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน หากแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งได้ ปัญหาอื่น ๆ อาจคลี่คลายได้เช่นกัน

เริ่มตั้งแต่ในครอบครัว พ่อแม่ต้องตระหนักถึงบทบาทที่แท้จริงของตนเองในการเลี้ยงดูบุตร มิใช่เพียงแค่งานหรือความสะดวกสบายทางวัตถุเท่านั้นที่พ่อแม่จะหามาให้ลูกแล้วเอาเวลา

ส่วนใหญ่ไปทุ่มเทกับสิ่งเหล่านั้น ความรักและความอบอุ่นภายในครอบครัวเป็นสิ่งที่เด็กต้องการอย่างแท้จริง เวลาที่มีให้กับลูก การพูดคุยหยอกล้อ การโอบกอดสัมผัส และการให้ความรักความเข้าใจทำให้เด็กซึมซับความดีงามเหล่านี้ได้ และเป็นสิ่งที่เด็กสามารถนำไปสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้างได้เมื่อเด็กเติบโตขึ้น และถ่ายทอดสู่บุตรหลานเมื่อเด็กเป็นพ่อเป็นแม่ได้ นอกจากนี้พ่อแม่ควรมีความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูลูกด้วย รู้ว่าสิ่งใดควรให้ สิ่งใดควรห้าม และสิ่งใดควรส่งเสริมสนับสนุนในช่วงเวลาใดอย่างพอดีและสมดุล

บทบาทของพ่อและแม่ควรส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน หากมีความจำเป็นที่คนใดคนหนึ่งต้องใช้เวลาในการทำงานมาก อีกคนย่อมต้องให้เวลาแก่ลูกมากขึ้น เช่น ถ้าแม่มีความจำเป็นต้องทำงานนอกบ้าน และเป็นงานที่สร้างความมั่นคงในครอบครัวได้มากกว่าพ่อ พ่อก็สามารถเปลี่ยนบทบาทมาเลี้ยงดูลูกมากขึ้นได้เมื่อเป็นเช่นนี้ครอบครัวก็สามารถเลี้ยงดูลูกได้อย่างมีคุณภาพเช่นกัน

หากว่าทั้งพ่อและแม่มีความจำเป็นที่จะต้องทำงานทั้งคู่ ทั้งพ่อและแม่ควรให้เวลากับลูกให้ได้มากที่สุดตั้งแต่แรกเกิด อาจมีบุคคลในครอบครัวคนอื่น เช่น ปู่ย่าตายายหรือญาติพี่น้องมาช่วยเลี้ยงดูบุตรได้ก็จะทำให้พ่อแม่เบาใจและสบายใจมากยิ่งขึ้น หากว่าจะให้บุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ในครอบครัวมาช่วยเลี้ยงดูก็ต้องมั่นใจว่าบุคคลเหล่านั้นมีคุณภาพและมีความรักเด็กอย่างแท้จริง

การมีพี่เลี้ยงมาช่วยเลี้ยงดู สามารถแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ได้ แต่ก็ไม่ควรยกความรับผิดชอบไปให้พี่เลี้ยงทั้งหมด นอกจากนี้อาจให้การส่งเสริมพี่เลี้ยง เช่น การไปเรียนหนังสือหาความรู้เพิ่มเติม และให้การดูแลเอาใจใส่อย่างดีเหมือนสมาชิกในครอบครัว พี่เลี้ยงจะได้พัฒนาตนเองให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นและเพิ่มความรับผิดชอบเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวเช่นที่ครอบครัวให้ความรู้สึกนี้กับเขา

นอกจากที่พ่อแม่จะมีบทบาทสำคัญต่อการเลี้ยงดูลูกแล้ว ส่วนอื่น ๆ ในสังคมก็สามารถสนับสนุนและช่วยเหลือในการเลี้ยงดูเด็กได้ เช่น หน่วยงานบางหน่วยงานเปิดให้มีสถานเลี้ยงดูเด็กในที่ทำงาน หรือเปิดโอกาสให้พ่อแม่พาลูกมาเลี้ยงที่สำนักงานได้โดยการจัดเป็นสัดส่วนให้

ให้เวลาแม่ลาคลอดและดูแลลูกมาก ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในบางชุมชนที่มีกลุ่มแม่บ้านที่มารวมตัวกันเพื่อผลิตสินค้าออกจำหน่าย ก็สามารถมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็กในชุมชนควบคู่กันไปด้วยได้ ทำให้ชุมชนนั้นได้พัฒนาทางอาชีพและพัฒนาเด็กที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชุมชนในอนาคตไปได้พร้อม ๆ

อาจมีเด็กบางส่วนที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง กำพร้าพ่อแม่ ถูกทำร้ายหรือติดเชื้อเอชไอวี เด็กอาจบางคนโชคดีมีพ่อแม่บุญธรรมที่รับอุปการะเด็ก ซึ่งพ่อแม่บุญธรรมเหล่านี้มีความรักและเข้าใจเด็กอย่างแท้จริง และมีจำนวนไม่น้อยที่แสดงให้เห็นว่าแม่จะไม่ใช้เลือดเนื้อเชื้อไขของตนเอง ก็มีความรักและความผูกพันต่อกันได้และเลี้ยงดูจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี และมีจำนวนไม่น้อยอีกเช่นกันที่เป็นเลือดเนื้อเชื้อไขเดียวกันแต่ก็สามารถทำร้ายกันได้ ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะพ่อแม่ส่วนหนึ่งได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างไม่ถูกต้องและมีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นพ่อแม่หันเข้าหาสุราหรือยาเสพติดทำให้ขาดสติและความยับยั้งชั่งใจ หากเป็นเช่นนี้หน่วยงานทางสังคมควรหาทางแก้ไขปัญหาและรองรับปัญหาที่เกิดขึ้น และควรมีมาตรการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเด็ก และมีมาตรฐานด้านคุณภาพในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก

การจัดการศึกษาปฐมวัยนับเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญ เริ่มตั้งแต่การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง สร้างความตระหนักกับทุกคนในสังคมว่าหากเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาอย่างดีแล้วเด็กจะเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพที่เป็นกำลังของประเทศชาติต่อไปได้ ผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อทำงานในสถานศึกษา และเป็นแกนหลักในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพได้

ใครก็ตามที่ใกล้ชิดเด็ก ที่มีความสำคัญต่อเด็กและมีความเกี่ยวข้องกับเด็ก ควรมีความรักให้แก่เด็กอย่างแท้จริง ควรมีความรู้ที่ในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก และควรมีความเข้าใจในตัวเด็ก มองเด็กอย่างที่เด็กเป็น เมื่อทุกคนตระหนักและสร้างสิ่งดี ๆ ร่วมกันให้แก่เด็ก เด็กจะถ่ายทอดสิ่งดี ๆ ที่เขาได้รับให้แก่ผู้อื่นต่อไป **เหนือสิ่งอื่นใดคงไม่มีใครดีเท่ากับพ่อแม่ที่มีความรัก ความรู้และความเข้าใจในตัวเด็ก และให้สิ่งดี ๆ แก่เด็กอย่างพอดีและสมดุ**